

TÜRKİYE'DE DOĞAL SİT ALANLARI KORUMA AMAÇLI İMAR PLANLAMA SÜRECİ: GÜVENPARK KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI

Duygu ÖZKİR^{1*}, Öner DEMİREL²

^{1*} Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Çankaya, Turkey.

duyguozkir@gmail.com, ORCID: 0009-0007-2979-8780

² Kırıkkale Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Peyzaj Planlama Anabilim Dalı, Kırıkkale, Türkiye

odofe01@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8102-5589

Özet

Türkiye'deki doğal sit alanları, ülkemizin doğal ve ekolojik değerlerini korumak amacıyla özel olarak korunan alanlardır. Bu alanların korunması, biyolojik çeşitliliğin devamlılığını sağlamak, ekosistem hizmetlerini güvence altına almak ve sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek için oldukça önemlidir. Bu çalışmada, Türkiye'deki doğal sit alanlarının tanımı, nitelikleri ile doğal sit alanlarına yönelik hazırlanan koruma amaçlı imar planlarının inceleme ve onay aşamalarına ilişkin yasal ve yönetsel mevzuat çerçevesi çizilmiş, güncel görev ve yetkilere değinilmiştir. Yoğun nüfus ve yapılaşma baskısı altında olan bir doğal sit alanının tescil öncesi, sonrası ve planlama süreci ile inceleme yapılması amaçlanmış ve çalışma alanı olarak Güvenpark Doğal Sit Alanı seçilmiştir.

Yapılan çalışmada, öncelikle materyal olarak seçilen Güvenpark doğal sit alanı ve yakın çevresi ile ilgili geçmişten günümüze kadar olan tarihsel süreç ve mekansal değişim süreci incelenmiştir. Devamında alana yönelik olarak Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar ki planlama süreçleri kapsamında, 2018 tarihli Güvenpark 1. Derece Doğal Sit Alanı ve Etkileşim Geçiş Sahasına İlişkin Koruma Amaçlı İmar Planı ile 2020 tarihli Güvenpark 1. Derece Doğal Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı detaylı olarak irdelenmiştir. Doğal sit alanlarının sürdürülebilir korumasının sağlanabilmesi için alanın tesciline müteakip temel planlama ilkelerinin oluşturulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Doğal Sit Alanı, Koruma Amaçlı İmar Planı, Güvenpark, Türkiye

CONSERVATION DEVELOPMENT PLANNING PROCESS OF NATURAL PROTECTED AREAS IN TÜRKİYE: GÜVENPARK CONSERVATION DEVELOPMENT PLAN

Abstract

Natural protected areas in Turkey are specially protected areas to preserve the natural and ecological values of our country. The protection of these areas is very important to ensure the continuity of biodiversity, to secure ecosystem services and to support sustainable development. In this study, the definition of natural protected areas in Turkey, their qualifications, and the legal and administrative legislative framework regarding the review and approval stages of conservation zoning plans prepared for natural protected areas are outlined, and current duties and authorities are mentioned. It is aimed to examine a natural protected area, which is under intense population and construction pressure, before and after registration and the planning process, and Güvenpark Natural Protected Area was chosen as the study area.

In the study, first of all, the historical process and spatial change process from the past to the present regarding the Güvenpark Natural Protected Area and its immediate surroundings, which were selected as material, were examined. Subsequently, within the scope of the planning processes from the proclamation of the Republic to the present day, the Conservation Development Plan for Güvenpark 1st Degree Natural Protected Area and Interaction Transition Area dated 2018 and the Conservation Development Plan for Güvenpark 1st Degree Natural Protected Area dated 2020 were examined in detail. It is concluded that in order to ensure the sustainable protection of natural protected areas, basic planning principles should be established following the registration of the area.

Keywords: Natural Protected Area, Conservation Development Plan, Güvenpark, Türkiye

1. GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu dönemde, modern bir ulus-devlet yaratma sürecine girilmiş, Genç Cumhuriyet Yönetimi de bu amaçla kent planlamasını ulus inşa sürecinin bir parçası haline getirmiştir. Yeni başkent Ankara için hazırlanan 1924 Lörcher ve 1928 Jansen planları, uluslaşma sürecine dair iki güzel örnektir. Demokratik ulusdevlet anlayışının gerektirdiği şekilde, devlet mekanizmalarına halkın rahatça erişiminin ve devletle halkın iç içeliği hedeflenerek, Atatürk Bulvarı boyunca yer alan devlet kurumlarından başlayarak Kızılay Meydanı'ndaki Güven Anıtı ile bitecek şekilde bir yönetim bölgesi belirlenmiştir. Güven Anıtı, 1935 yılında Mustafa Kemal ATATÜRK'ün açılışını yaptığı Ankara'nın en önemli anıtlarından biri olup, hem devletin güvenlik güçlerinin sağlamlığı hem de halkın devletine olan güvenini temsil etmektedir. Bu önemli anıta ve kimliğe sahip olan Güvenpark, günümüzde başkent Ankara'nın hızlı kentleşme ve nüfus artışı sonucu yoğun bir kent merkezi haline gelen Kızılay'da, kentlilerin daha çok ulaşım ve geçiş alanı olarak kullandıkları, günlük hayatın telaşında kısa molalar verilen bir açık yeşil alan özelliği taşımaktadır.

Güvenpark'ın tarihi ve doğal niteliklerinin korunması ve nesiller boyu sürdürülebilmesi amacıyla 1994 yılında, 1. Derece Doğal Sit Alanı olarak tescil edilmiştir. Doğal sit alanları, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve ilgili mevzuatı kapsamında korunan, planlanan ve yönetilen, kaynak ve peyzaj bütünlüğünü sağlayan ekosistem hizmetlerine sahip alanlardır. Bir alanın doğal sit alanı olarak tescilinden itibaren, alanın korunmasına yönelik stratejiler geliştirilerek, koruma öncelikli kullanım ilkeleri doğrultusunda alana yönelik etkiler sınırlandırılmaktadır.

Bu çalışmada, doğal sit alanı, nitelikleri ve planlanmasına yönelik ülkemiz mevzuatı incelenmiş, bu kapsamda görev, yetki ve prosedürler ifade edilmiş, Güvenpark doğal sit alanının tarihsel gelişimi, sit alanı olarak tescili ve alana ilişkin onaylı koruma amaçlı imar planı kapsam ve kararlarına yer verilmiştir. Kent peyzajı içerisindeki bir korunan alanın, kentin ve nüfusun hızlı gelişimine paralel olarak zaman içerisindeki değişimleri ve planlama ilkeleri ortaya konulmuştur.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmanın temel materyalini, Ankara'nın başkent oluşu ve Cumhuriyetin ilanı ile birlikte gelişen modern planlama ilkelerini temsil eden Güvenpark'ın kendisi oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında kullanılan diğer materyaller ise alana ilişkin güncel ve eski fotoğraflar, uydu görüntüleri, güncel mevzuat dokümanları, konuyla ilişkili bilimsel verileri içeren literatür kaynakları ile Güvenpark'a ilişkin hazırlanmış koruma amaçlı imar planlarıdır.

Çalışmanın ortaya konmasında izlenen yöntemin aşamaları ise konunun belirlenmesi, sorun tespiti, veri toplama (literatür taraması), veri analizi ve değerlendirme şeklinde sıralanabilmektedir.

2.1. Doğal Sit Tanımı ve Yasal Yetkiler

Korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımları belirlemek, yapılacak işlem ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilatın kuruluş ve görevlerini tespit etmek amacıyla 21.07.1983 tarihinde 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu yürürlüğe girmiştir. Anılan Kanunun "Tanımlar ve Kısıltmalar" başlıklı 3. Maddesinde "*Sit; tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlardır.*" şeklinde tanımlanmıştır. Kanunun ilerleyen bölümlerinde "doğal sit" ifadesi kullanılmış olsa da, herhangi bir tanım yer almamakla birlikte "sit" tanımı içeriğine bakarsak "tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlar" şeklinde bir atıf söz konusudur.

Doğal Sit tanımı ilk kez Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 19.07.2007 tarih ve 728 sayılı "*Doğal (Tabii) Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları ile İlgili İlke Kararı*"nda; "*Doğal (Tabii) Sit: Jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup, ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan korunması gerekli alanlardır.*" şeklinde yapılmıştır. Bu İlke Kararında doğal sit alanları I. Derece, II. Derece ve III. Derece olmak üzere 3 ayrı statüye ayrılarak tanımları ve koruma-kullanma koşulları belirlenmiştir.

Doğal sit alanlarında 2863 Sayılı Kanunda öngörülen iş, işlem ve kararlar bakımından görevli ve yetkili kurum 2011 yılına kadar Kültür ve Turizm Bakanlığı iken, 17.08.2011 tarih ve 28028 sayılı Resmi Gazete'de

yayımlanan 648 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile bu yetki Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bağlı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir. Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nün doğal sit alanlarına ilişkin yetkileri;

- Doğal sit alanlarının tespit, tescil, onay, değişiklik ve ilanına dair usul ve esasları belirlemek ve bu alanların sınırlarını tespit ve tescil etmek, yönetmek ve yönetilmesini sağlamak,
- Doğal sit alanlarının kullanma ve yapılaşmaya yönelik ilke kararlarını belirlemek ve her tür ve ölçekte çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını yapmak, yaptırmak, değiştirmek, onaylamak, uygulamak veya uygulanmasını sağlamak,
- Tabiat varlıkları, doğal, tarihi, arkeolojik ve kentsel sitler ile koruma statüsü bulunan diğer alanların çakıştığı yerlerde koruma ve kullanma esaslarını ilgili bakanlıkların görüşünü alarak belirlemek ve bu alanların kısmen veya tamamen hangi idarelerce yönetileceğine karar vermek, her tür ve ölçekteki çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını yapmak, yaptırmak ve onaylamak,
- Bakanlıkça belirlenen ilke kararlarına, onaylanan planlara uygun olarak kullanılmak üzere Orman alanları dışında yer alan doğal sit alanlarının tahsisini gerçekleştirmek, uygulamaların tahsis şartlarına uygun olarak gerçekleşmesini izlemek ve denetlemek,
- Doğal sit alanlarına ilişkin olarak; hâlihazır haritaları aldirmek, gerekli görülen projeleri yapmak, yaptırmak ve onaylamak, her türlü araştırma ve inceleme yapmak, yaptırmak, izlemek, eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yürütmek, kullanım yasağı getirilen alanların kamulaştırma veya benzer yollarla kamunun eline geçirilmesini sağlamak, kontrol ve denetim yapmak, gerekli görülen alanların korunması ve kirliliğin önlenmesi amacıyla yatırım yapmak veya ilgili idarelerin yatırım projelerini desteklemek, bu alan ve bölgelerde Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlere ilişkin her türlü tasarrufta bulunmak, işletmek, işlettirmek ve kullanım izinlerini vermek, korunan alanlara ilişkin insan ve finansman kaynağı sağlamaktır.

18/10/2011 tarih ve 28088 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Tabiat Varlıklarını Koruma Komisyonları Kuruluş ve Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik" kapsamında Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu'nun ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonlarının kurulmasına ve çalışmalarına dair usul ve esaslar düzenlenmiştir. Bu Yönetmelik doğrultusunda; tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunlara ilişkin koruma alanları ile ilgili hususlarda karar almak üzere Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez teşkilatı bünyesinde "Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu", taşrada ise "Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonları" oluşturulmuştur. Bu Yönetmeliğin 11. maddesine göre, doğal sit alanlarında yapılacak koruma amaçlı imar planları ile bunların her türlü değişikliklerini inceleyip karar vermekle Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonları yükümlü tutulmuş olup, ülkemiz genelinde 27 adet Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu teşkil edilmiştir.

Doğal sit alanları ve tabiat varlıklarına ilişkin iş ve işlemlerin sorumluluğunun 2011 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığına devredilmesi dolayısıyla; Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olan Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun adı "Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu" olarak, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları'nın adı da "Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu" olarak değiştirilmiştir. Korunması gerekli kültür varlıkları ile arkeolojik, kentsel ve tarihi sit alanlarına ilişkin iş, işlem ve kararlar bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkili kılınmıştır.

648 sayılı KHK'nın 17. Maddesi ile doğal sit alanı olarak tespit ve tescil edilmiş alanların statülerinin yeniden değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır. Burada amaç, doğal sit alanlarının sınır ve statülerinin bilimsel esas ve raporlara dayanarak tespit edilmesidir. Doğal sit alanlarının tespit, tescil, onay, değişiklik ve ilanına dair usul ve esasların yer aldığı Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından hazırlanmış ve 19.07.2012 tarihli 28358 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu tarihten sonra çıkarılan yönetmeliklerde yukarıda ifade olunan 728 sayılı ilke kararındaki doğal sit tanımı kullanılmıştır. Bu yönetmelik ile doğal sit statüleri; "Kesin Korunacak Hassas Alan", Nitelikli Doğal Koruma Alanı" ve "Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı" olarak yeniden düzenlenmiştir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü tarafından doğal sit alanlarının güncel durumunun değerlendirilerek mevcut ve yeni ilan edilecek Doğal Sit Alanı kategorilerinin belirlenmesine ilişkin bilimsel temellere dayalı yöntemlerin ortaya konulması amacıyla bir rehber niteliği taşıyan "Doğal Sit Alanlarının Değerlendirilmesine İlişkin Teknik Esaslar" yayımlanmıştır.

Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmeliğin 6. Maddesinde doğal sit alanlarının tespit ilke ve kriterlerine yer verilmiş olup,

- Ekosistem işlevlerini sürdürebilecek yeterli büyüklükte olan,
- Tür, genetik, habitat ve ekosistem çeşitliliği açısından önemli biyolojik çeşitlilik değerlerine sahip,
- Bölgesel, ulusal veya dünya ölçeğinde nesli tehdit ve tehlike altında olan, dar yayımlı veya endemik türleri barındıran veya bu türlerin yaşamlarının belirli bir dönemini geçirdikleri habitatları içeren,
- Tehdit altındaki ekosistemlerin veya yok olma tehlikesi altında bulunan türlerin korunması açısından bu türleri temsil etme kabiliyetine sahip,
- Kaynak ve peyzaj bütünlüğünü sağlayan sosyal, kültürel ve rekreasyonel değere sahip,
- İnsan müdahalesinin olmadığı veya sınırlı müdahalenin olduğu doğal yapısını muhafaza edebilen,
- Tipik, doğal, nadir özellikler taşıyan,
- İçerdiği tür ya da habitatları diğer tür ya da habitatlara göre daha ilgi çekici olan,
- Hidrolojik-hidrojeolojik açıdan ekolojik önemi bulunan yer üstü ve yeraltı su kaynaklarına sahip,
- Göçmen kuş türlerine ait bir habitatı temsil eden,
- Mevcut ve potansiyel habitat tiplerini içine alacak biçimde ekolojik rehabilitasyon veya ekolojik restorasyon çalışmaları ve ıslah yöntemleri ile yeniden kazanılabilen,
- Biyolojik çeşitliliğin uzun vadeli devamlılığını sağlayacak doğal süreçleri ve türleri muhafaza eden

özelliklerinden bir ya da birkaçını ihtiva eden alanlar şeklinde ifade olunmuştur.

29/10/2021 tarih ve 31643 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile değişik 1 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde “Çevre ve Şehircilik Bakanlığı” ibaresi “Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı” şeklinde değiştirilmiş olup, aynı yetkiler Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü uhdesinde devam etmektedir.

2.2. Doğal Sit Alanlarına Yönelik Hazırlanan Koruma Amaçlı İmar Planı Süreci

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nun 3. Maddesinde “*Koruma amaçlı imar plânı; bu Kanun uyarınca belirlenen sit alanlarında, alanın etkileşim-geçiş sahasını da göz önünde bulundurarak, kültür ve tabiat varlıklarının sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda korunması amacıyla arkeolojik, tarihi, doğal, mimarî, demografik, kültürel, sosyo-ekonomik, mülkiyet ve yapılaşma verilerini içeren alan araştırmasına dayalı olarak; hali hazır haritalar üzerine, koruma alanı içinde yaşayan hane halkları ve faaliyet gösteren iş yerlerinin sosyal ve ekonomik yapılarını iyileştiren, istihdam ve katma değer yaratan stratejileri, koruma esasları ve kullanma şartları ile yapılaşma sınırlamalarını, sağlıklaştırma, yenileme alan ve projelerini, uygulama etap ve programlarını, açık alan sistemini, yaya dolaşımı ve taşıt ulaşımını, alt yapı tesislerinin tasarım esasları, yoğunluklar ve parsel tasarımlarını, yerel sahiplilik, uygulamanın finansmanı ilkeleri uyarınca katılımcı alan yönetimi modellerini de içerecek şekilde hazırlanan, hedefler, araçlar, stratejiler ile plânlama kararları, tutumları, plân notları ve açıklama raporu ile bir bütün olan nazım ve uygulama imar plânlarının gerektirdiği ölçekteki plânlardır.*” şeklinde tanımlanmıştır.

Kanun’un 3. Maddesinde yer verilen tanıma göre, Etkileşim-Geçiş Sahası; korunması gerekli kültür varlıklarını ve sit alanlarını doğrudan etkileyen, sit bölgeleriyle bütünlük gösteren, daha önceden sit sınırları içindeyken sit sınırları dışına çıkarılmış veya sit sınırları dışında tutulmuş korunacak sokak, meydan, yapı grupları ve benzerlerinin yer aldığı, sit bölgeleri arasında kalmış, siteleri doğrudan etkileyen veya koruma amaçlı imar planlarının hazırlanma aşamasında göz önünde bulundurulması gereken alanlardır.

Doğal sit alanlarında yapılacak koruma amaçlı imar planlarının hazırlanması, yapım esasları, gösterimi, onaylanması, uygulaması, denetimi ve bu planları hazırlayacak müelliflerin nitelikleri ile görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esaslara, 23 Mart 2012 tarih ve 28242 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Korunan Alanlarda Yapılacak Planlara Dair Yönetmelik” kapsamında yer verilmiştir.

Korunan Alanlarda Yapılacak Planlara Dair Yönetmeliğin 3. Maddesine göre Koruma amaçlı imar planı; “*2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu uyarınca belirlenen doğal sit alanları ve kentsel, arkeolojik, tarihi sit alanları ile çakışan doğal sit alanlarının büyüklüğü ve özelliğine göre, doğal ve çevresel değerlerin etkileşim-geçiş sahası da dikkate alınarak sürdürülebilirliğini, mutlak korunmasını ve gelecek nesillere intikalini sağlamak amacıyla hâlihazır haritalar ve mülkiyet verilerine dayalı olarak, gerekli asgari meslek gruplarının ortak çalışması ile istihdam ve katma değer yaratan stratejileri, koruma esaslarını, sağlıklaştırma, yenilenme projelerini, uygulama etap ve programlarını, açık alan sistemini, yaya dolaşımı ve*

varsa taşıt ulaşımını, altyapı tesislerinin tasarım esaslarını, yerel sahiplilik, uygulamanın finansmanı ilkeleri uyarınca katılımcı alan yönetimi modellerini de içerecek şekilde hazırlanacak, hazırlatılacak hedefler, araçlar, stratejiler ile planlama kararları, tutumları, plan notları ve açıklama raporu ile bir bütün olan nazım ve uygulama imar planları” olarak tanımlanmıştır.

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliğinin 11. Maddesi’nde ifade edildiği üzere sit alanlarında; taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının fiziksel ve mülkiyet dokusu özellikleri, mevcut sosyal ve teknik altyapı tesisleri, koruma kullanma dengesi, planlanan alanın şartları ile ihtiyaçları gözetilerek kentsel, sosyal ve teknik altyapı alan standartları, yaya ve taşıt yolları genişlikleri koruma amaçlı imar planı kararları ile belirlenir.

14.06.2014 tarih ve 29030 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği’nin 8. Bölümü koruma amaçlı imar planlarına ayrılmıştır. Anılan bölümde yer alan “Koruma amaçlı imar planı hazırlama ilkeleri” başlıklı 27. Maddeye göre,

a) Koruma amaçlı imar planları, varsa etkileşim geçiş sahaları da göz önünde bulundurularak ve sit alanının bütününe kapsayacak şekilde veya uygun görülen etaplar halinde, içinde bulunduğu yerleşme ile ilişkileri kurularak hazırlanır.

b) Tabiat varlıkları, doğal, tarihi, arkeolojik, kentsel ve kentsel arkeolojik sitler ile koruma statüsü bulunan diğer alanların çakıştığı yerlerde ilgili bakanlıkların koruma ve kullanma esaslarına ilişkin görüşü alınır.

c) Koruma amaçlı imar planlarının hazırlanması aşamasında tespit edilen sorunların çözümü ve tarihi, kültürel, doğal çevrenin yaşanabilir ve sürdürülebilir biçimde korunabilmesi için alana özgü stratejiler ile gerektiğinde tescilli kültür varlıkları ile sit alanları içindeki faaliyetlerin ve yapı stokunun deprem, sel baskını, heyelan, yangın, kaya düşmesi ve benzeri afetlere karşı daha dayanıklı ve güvenli hale getirileceğine ilişkin hedefler, stratejiler ve uygulama esasları belirlenir.

ç) Koruma amaçlı imar planlarının hazırlandığı alanın nitelikleri gözetilerek ayrıca tarihi, kültürel ve doğal yapısına ilişkin yapılmış araştırmalar da değerlendirilerek kullanım kararları ve yapılaşma koşulları belirlenir.

d) Koruma amaçlı imar planlarında ilgili mevzuatı gereği oluşturulan Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu veya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurullarının uygunluk kararları alınmadan plan onaylanamaz.

e) Koruma amaçlı imar planı; daha geniş alanları kapsayan bir planın parçası olması halinde, plan bütününde diğer alanlarla sürekliliği, bütünlüğü, uyumu ve erişilebilirliği dikkate alınarak bütünlük bir yaklaşım ile hazırlanır.

f) (Değişik: RG-17/5/2017-30069) Doğal sit alanlarına ait koruma amaçlı imar planlarında bölge komisyonu kararı; tabiat varlıkları ve doğal sitlerin, tarihi arkeolojik, kentsel, kentsel arkeolojik sitler ve diğer koruma statüleri ile çakıştığı alanlarda ise ilgili kurulların uygun görüşü alınır.

g) Planlama aşamasında sit alanı sınırları içerisinde tescilli olmayan ancak tescile konu olabilecek kültür ve tabiat varlıkları hakkında envanter çalışması yapılarak ilgili kurul veya komisyonların onayına sunulur.

ğ) Koruma amaçlı imar planlarında yenileme alanları belirlenmesi durumunda yenileme projelerinin planda getirilmiş kararlara uygun hazırlanması esastır.

h) Koruma amaçlı imar planlarında sit alanının bütününe olumsuz etkileyecek, mevcut korunması gerekli değerleri bozacak ya da yok edecek, geleneksel kentsel doku özelliklerini olumsuz yönde değiştirecek yeni işlev dönüşümlerine ilişkin plan değişikliği yapılamaz.

ı) Uygulama imar planlarında mevcut tarihi yapıların, sokak dokularının korunması ve yenilenmesini sağlayacak kararlar alınır.” olarak belirlenmiştir.

Korunan Alanlarda Yapılacak Planlara Dair Yönetmeliğin “Doğal Sit Alanlarında Yapılacak Koruma Amaçlı İmar Planları” başlıklı 5. Maddesindeki hükümlere göre;

- Bir alanın doğal sit alanı olarak ilanı, bu alanda her ölçekteki plan uygulamasını durdurur. Sit alanının etkileşim-geçiş sahası göz önünde bulundurularak varsa çevre düzeni plan kararları ve notları, alanın sit statüsü dikkate alınarak yeniden gözden geçirilir ve Bakanlıkça onaylanır. 19/7/2012 tarihli ve 28358 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik gereğince yapılacak yeniden değerlendirme sonucunda;
 - o 1. Derece doğal sit alanı iken Nitelikli Doğal Koruma Alanı ve Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü kullanım alanı olarak,
 - o 2. ve 3. Derece doğal sit alanı iken Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü kullanım alanı olarak, ilan edilen alanlarda yeni koruma amaçlı imar planları yapıncaya kadar Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik hükümleri ile yeni statüler için belirlenen ilke kararlarına aykırı olmamak şartıyla yürürlükteki koruma amaçlı imar planları geçerlidir.
- Koruma amaçlı imar planı yapıncaya kadar, önceki mekânsal planlar da dikkate alınarak, Bölge Komisyonu tarafından üç ay içerisinde geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları Bakanlığın onayı ile yürürlüğe girer. İlgili idareler söz konusu alanda üç yıl içinde koruma amaçlı nazım ve uygulama imar planlarını hazırlayıp incelenmek üzere il müdürlüğüne iletir. İl müdürlüğü tarafından inceleme raporu ile birlikte planların Bölge Komisyonuna intikali sağlanır. Üç yıllık süre içinde zorunlu nedenlerle planlar sonuçlandırılmadığı takdirde Bölge Komisyonunca gerekçeli olarak bu süre uzatılabilir. Uzatılan süre içerisinde geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları uygulanır.
- Tabiat varlıkları, doğal, tarihi, arkeolojik ve kentsel sitler ile koruma statüsü bulunan diğer alanların çakıştığı yerlerde ilgili bakanlıkların koruma ve kullanma esaslarına ilişkin görüşü alınır. Planların yargı kararları ile uygulamasının durdurulması veya iptal edilmesi halinde ilgili Bölge Komisyonunca geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları mahkeme kararı gözetilerek Bakanlığın uygun görüşüyle yeniden belirlenir.
- Koruma amaçlı imar planlarının varsa etkileşim-geçiş sahası ile doğal sit alanının bütününe kapsayacak şekilde veya Genel Müdürlükçe uygun görülen etaplar halinde, içinde bulunduğu yerleşme ile ilişkileri kurularak hazırlanması esastır. Ancak, farklı idari sınırlarda kalan alanların planları, varsa üst ölçekli plan kararlarına uymak ve plan birlikteliğini sağlamak koşuluyla yaptırılabilir. Kıyı alanlarında yapılacak yapı ve tesisler için sit alanı bütününde imar planı yapma ve etaplama şartı aranmaz.
- Bakanlar Kurulu kararı ile yapı yasağı getirilen alanlar içerisinde Genel Müdürlükçe tespit edilecek alanı kapsayacak şekilde yapı yasağına ilişkin imar planları yapılabilir.
- Koruma amaçlı imar planlarındaki kullanım kararlarının ve yapılaşma koşullarının, alanda tabiat varlıklarına ilişkin varsa biyoçeşitlilik gibi araştırmalar doğrultusunda belirlenmesi esastır.
- Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırları içerisinde 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 8 inci maddesinin tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunların koruma alanlarının tespit ve tescili dışında kalan yetkileri düzenleyen hükümleri ile aynı Kanunun 17 nci maddesinin (a) bendi hükümleri uygulanmaz.

Doğal sit alanına yönelik 1/5000 ölçekli koruma amaçlı nazım imar planı, 1/1000 ölçekli koruma amaçlı uygulama imar planı ve plan açıklama raporu bir bütün olup, eş zamanlı olarak hazırlanması esastır. Koruma amaçlı imar planı teklifi, ilk olarak ilgili Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne sunulmaktadır. Sunulan plan teklifi alanın özelliği ve planın konusuna göre “2017/01 sayılı Korunan Alanlarda Yapılacak İmar Planı Teklifi Usul ve Esaslarına Dair Genelge” kapsamında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne incelenir. Koruma amaçlı imar planı teklif dosyasında;

- Planlama alanının niteliğine göre tapu sicil kaydı, kadastral çap bilgisi, kadastral pafta örneği ile mülkiyet bilgilerini içeren bilgi paftası, Plan Yapımını Yüklenecek Müelliflerin Yeterliliği Hakkında Yönetmelik ve Korunan Alanlarda Yapılacak Planlara Dair Yönetmelik doğrultusunda müellif ve planlama ekibine ilişkin belgeler,
- İmar planına esas jeolojik jeoteknik etüd raporu,
- Alanın özelliğine ve planın konusuna göre gerekli kurum görüşlerinin varlığı, Koruma amaçlı imar planının onaylı hâlihazır harita üzerine, kıyı alanlarında onaylı kıyı kenar çizgisinin yer aldığı, sit alanları (doğal sit, arkeolojik sit, kentsel sit vb.), tescilli yapılar ve koruma alanları, tescilli ve anıt ağaçların konum ve sınır bilgileri ile varsa çevredeki onaylı imar planlarının işli olduğu, mülkiyet

bilgileri, kurum ve kuruluş görüşleri, jeolojik etüd raporunun yansıtıldığı bir şekilde hazırlanıp hazırlanmadığı kontrol edilir.

Plan açıklama raporunda, alanın büyüklüğü ve özelliğine göre; doğal ve çevresel değerlerin etkileşim-geçiş sahası da dikkate alınarak sürdürülebilirliğini, mutlak korunmasını ve gelecek nesillere intikalini sağlamak amacıyla, istihdam ve katma değer yaratan stratejileri, koruma esasları, yapılaşma düzeni, yoğunluk ve benzeri konularda tasarım esasları ve uygulama ilkeleri, açık alan sistemi, yaya ve taşıt dolaşımı gibi hususları içerecek şekilde hazırlanacak ve hazırlatılacak hedefler, araçlar, stratejiler ile kentsel tasarım, peyzaj ve benzeri hususlar daha detaylı olarak yazılı ve çizili olarak yer alır. Plan teklifi dâhilindeki plan açıklama raporunda ise;

- Planlama alanının yeri, idari bölünüş ve sınırlar, 1/25000 ya da uygun ölçekte hâlihazır harita üzerinde teklif alanı çevresi ile birlikte bütüncül olarak gösteren açıklayıcı bilgi paftası ve uydu görüntüsü gibi alanın konum bilgileri,
- Planlama sürecinin tarihsel gelişimi, varsa mahkeme kararları, üst ölçekli plan ve plan notları gibi plan hiyerarşisi ve gelişim sürecindeki yeri,
- Fiziksel yapı, demografik yapı, sosyal ve ekonomik yapı, teknik altyapı, arazi kullanımı, sektörel yapı, yapı yasaklı alanlar, özel kanunlara tabi alanlar (turizm, milli park, askeri alan, özel çevre koruma, Boğaziçi vb.), koruma statüsü bulunan alanlar ve özellikleri, mülkiyet yapısı, yerleşme/yapılaşma alanları ile ilgili özellikler (kaçak yapılaşma, kat adedi, bina kalitesi, vb.), fotoğraflar (çekim yönleri harita üzerine işlenmiş ve mevcut durumu çevresiyle birlikte tanımlayabilecek şekilde), ilgili mülga Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu ve Tabiat varlıklarını Koruma Komisyonu kararları, tescil kararı ve eki paftasını içeren belgeler (doğal sit, tescilli yapı, anıt ağaç, arkeolojik sit, vb. için koruma alanları dâhil), Korunan alan sınırlarının işlendiği analiz paftası ile doğal sit alanına ilişkin bitki örtüsü ve doğal yapı durumu, varsa Biyoçeşitlilik Raporu ve/veya Bilimsel Rapor gibi araştırma ve analiz çalışmaları,
- Kurum görüşleri,
- Araştırma ve Analizlere İlişkin Sentez Paftaları,
- Plan teklifinin amacı, gerekçesi, yasal dayanağı, plan teklifinin getirdiği kararlar, mevcut plan ve teklif plan kararlarının karşılaştırılması, plan teklifine ait arazi kullanım tablosu, mevcut imar planı olması halinde, karşılaştırmalı arazi kullanım tablosu ile mevcut ve teklif plan notları ve karşılaştırması gibi imar planı teklifine ilişkin bilgilere yer verilip verilmediği incelenir. Teklif dosyasında eksik bilgi-belge var ise tamamlattılır.

Korunan Alanlarda Yapılacak Planlara Dair Yönetmeliğin 10. Maddesine göre, koruma amaçlı imar planında uygulanacak gösterimlerde, Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde belirtilen gösterimlere uyulur. Ancak planların özelliği, verilecek kararların detaylı olması ve her alanın farklı nitelik taşıması nedeniyle, Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nün onayı doğrultusunda plana özgü gösterim kullanılabilir. Plan teklifine konu doğal sit alanı herhangi bir tarihi, arkeolojik, kentsel sit alanı ile çakışıyorsa veya alanda herhangi bir korunması gerekli kültür varlığı bulunuyor ise ilgili Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun görüşü alınır. Eksikleri tamamlanan koruma amaçlı imar planı teklifi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne ilgili Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu gündemine alınır.

Korunan Alanlarda Yapılacak Planlara Dair Yönetmeliğin 7. Maddesinde yer alan hükümlere göre; Bölge Komisyonu, koruma amaçlı imar planlarını Bölge Komisyonuna ibraz edildiği tarihten itibaren en geç üç ay içinde inceleyerek karar verir. Bölge Komisyonları koruma amaçlı imar planlarını sit sınırlarının doğruluğu ve ilke kararlarına uygunluğu açısından inceler. Bu Yönetmelik kapsamında anılan planlar, Genel Müdürlükçe oluşturulacak Plan İnceleme Kurulu tarafından değerlendirilir, varsa gerekli düzeltmeler yapılarak Bakanlık onayına sunulur. Bakanlık, onaylanan planların ve eklerinin dağıtımını yapar. 1/5000 ölçekli koruma amaçlı nazım imar planı ve 1/1000 ölçekli koruma amaçlı uygulama imar planlarının eş zamanlı olarak hazırlanması esastır. 1/5000 ölçekli koruma amaçlı nazım imar planının yürürlüğe girmesiyle geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları ayrıca karar almaya gerek kalmadan ortadan kalkar.

Onaylı koruma amaçlı imar planları ilgili Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü'nde ve internet sayfasında 1 ay süreyle ilan edilir. Askı süresi içinde itirazlar İl Müdürlüklerine yapılır. İl Müdürlüğü planları teknik görüşü ile birlikte Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğüne sunar. Genel Müdürlükçe değerlendirilen itirazlar Bakanlık onayına sunulur. Planın kesinleşmesinden sonra alandaki uygulamalar koruma amaçlı nazım ve uygulama imar planı kararları ile plan hükümleri doğrultusunda yürütülür.

2.3. Güvenpark ve Tarihsel Gelişimi

Güvenpark Ankara'nın güney kesiminde Ziya Gökalp Bulvarı ve Atatürk Bulvarı gibi kentin en belirgin ve çok yoğun kullanılan iki önemli ana arterinin kesiştiği noktadadır. Atatürk Bulvarı Güvenpark'tan Ulus'a doğru, Hitit Güneşi, Abdi İpekçi Parkı, Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi, Adalet Sarayı, Opera Binası, Gençlik Parkı ve heykelle devam eden; Güvenpark'tan Çankaya'ya doğru Bakanlıklar, Akay Kavşağı, TBMM, Konsolosluklar, Kuşulu Park, Seymenler ve Botanik Parkı ve Atakule'ye uzanan ve önemli odakları üzerinde taşıyan bir arterdir. Ziya Gökalp Bulvarı ise Anıtkabir'le ilişkilendirilmiş, Ankara Üniversitesi'nin doğal ve kültürel özellikleriyle tescilli Fen Fakültesi ile Tandoğan ve Kızılay'ı geçtikten sonra Kurtuluş Parkı, Ankara Üniversitesi Hukuk ve Siyasal Bilgiler Fakültelerinin oluşturduğu Cebeci kampüslerini birbirine bağlayan bir başka önemli arterdir. Güvenpark, kentin ulaşım, sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkileri içerisinde stratejik konumu sebebiyle bu omurganın en önemli merkezi olma niteliğini taşımaktadır. Ankaralıların yoğun olarak kullandığı Yüksel ve Sakarya yaya bölgeleriyle yakın ilişki içerisinde. Hem ulaşım ağlarının merkezinde oluşu hem de açık yeşil alan fonksiyonu ile kentlilerin yoğun uğrak noktası olarak bir merkez niteliği taşımaktadır.

Güvenpark, başkent Ankara'nın Cumhuriyetin ilanından itibaren yaşadığı planlama süreçlerinde önemli rol oynamıştır. Ankara'nın, 13 Ekim 1923'te başkent ilan edilmesinin akabinde, kentin kusursuz bir biçimde planlanmasını sağlayacak adımlar atılmış, sırasıyla Lörcher, Jansen ve Yücel-Uybadin planları kente uygulanmıştır (Yolalan ve Öztürk 2021).

Cumhuriyet'in ilan edilmesinden sonra başkent Ankara'nın ilk imar planı olan Lörcher Planı hazırlanmıştır. Lörcher Planı'nın hızlı bir şekilde kabul edilmesi ve Jansen Planı'na kadar konut ve meydan gibi alanlarda uygulamaya koyulması, başkent kentsel işlevselliği ve görüntüsü ile modern bir kente dönüşmeyeceği korkusundan kaynaklanmıştır. Alman mimar Carl Christoph Lörcher'in planında, genellikle meydanlara ve kentin nitelikli mekânlarına önem verilmiştir. Planda, Ankara için günümüzde de simgesel nitelikte olan Kızılay ve çevresine yönelik kararlar alınmış, Ankara kenti içerisinde eski şehir olarak nitelendirilebilecek kale ve çevresinin dışında modern yeni bir şehir oluşturma fikri ortaya konulmuştur (Akkuş vd., 2023).

Ankara'nın ilk imar planı olarak bilinen Lörcher Planı, daha sonra uygulanacak olan planların özünü oluşturmuştur. Lörcher Planı ile kenti, 'eski kent' olarak adlandırılan kale ve çevresinden, güney yönüne yani, kentin bugünkü merkezi olan Kızılay Meydanı ve çevresine doğru sıyratacak olan ilk adım atılmıştır. Cumhuriyetin ilk dönemleri olarak da nitelendirilen 1923-1930 yıllarında Ankara, toplumsal ve ekonomik açıdan birçok yeniliğe ev sahipliği yapmıştır. Kurtuluş Meydanı, Cumhuriyet dönemi Ankara'sı için önemli bir kentsel odak olmuştur. Kurtuluş Meydanı, Kızılay Genel Merkezi'ne ait olan binanın 1929 yılında inşa edilmesiyle birlikte hafızalarda, Kızılay Meydanı olarak kalmıştır (Yolalan ve Öztürk 2021).

Kısa bir süre uygulamaya konan Lörcher Planı'nın ardından, 1928 yılında bir planlama yarışması düzenlenmiştir. Avrupalı mimarların öncelikli olduğu söz konusu yarışmada, Avrupalı mimarlar aracılığıyla, Batı'nın modernizm anlayışının ve modern bir ulus-devlet yaratılması için kent planı ve mimarideki Avrupa esintisinin oluşturulmasının özellikle istendiği görülmektedir. Yarışmada Jansen Planı başarılı bulunmuş ve plan 1930'lu yıllara damgasını vurmuştur (Akkuş vd., 2023).

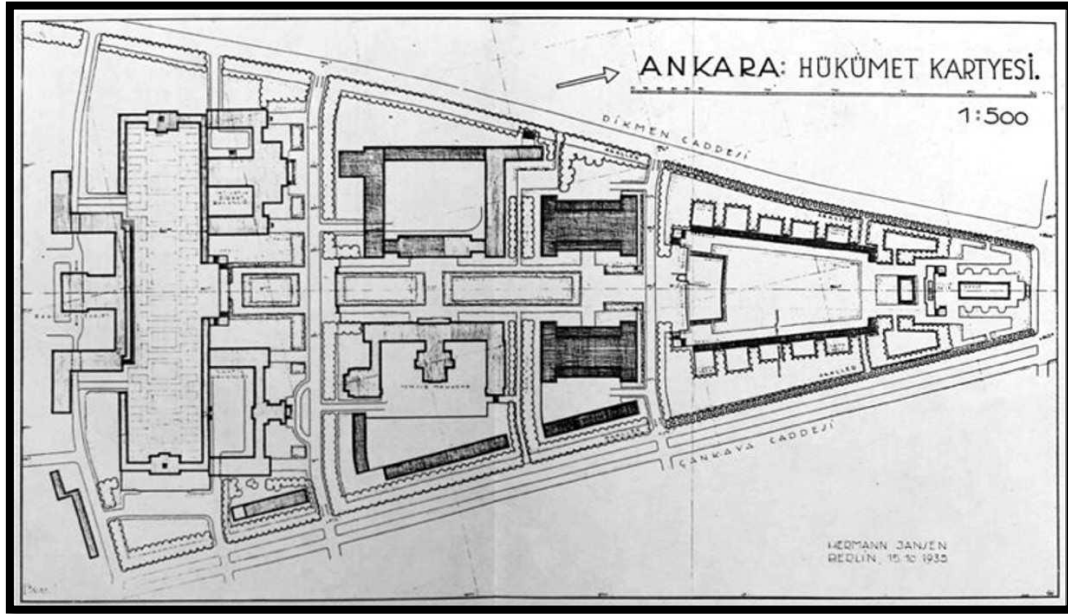
Jansen Planı'nda kuzey-güney doğrultusu kentin gelişim aksı olarak belirlenmiş ve Atatürk Bulvarı kentin omurgası olacak şekilde tasarlanmıştır. Jansen'in kent üzerinde yaptığı çalışmalar, bugünkü kent merkezinin temellerinin atılmasında önemli bir rol oynamıştır (Yolalan ve Öztürk 2021).

Jansen Planı ile Atatürk Bulvarı'nda, I. Meclis binasından Cumhurbaşkanlığı binasına kadar uzanan bir sembolik, siyasi güç oluşturulmaya çalışılırken aynı zamanda Atatürk Bulvarı halkın yürüdüğü, sosyalleştiği, yeşil alanlarında dinlendiği bir alan olmuştur. Bu yönüyle kent tasarımında, demokratik ulusdevlet anlayışının gerektirdiği şekilde, devlet mekanizmalarına halkın rahatça erişiminin ve devletle halkın iç içeliği hedeflenmiştir (Akkuş vd., 2023).

Şekil 1. Ankara Kızılay Meydanı 1930'lu yıllar (Arkitera, 2013).

Jansen Planı'nın ardından, Kızılay Binası'nın açıldığı geniş alan, o dönemde yaşayan halk için etkinlik merkezi haline gelmiş, bölgedeki sosyal hayat iyice çeşitlenmiştir. Kamusal bir alan olma özelliği kazanan bölgenin, Sıhhiye-Ulus yönüne doğru bakan tarafının rahatlatıcı bir mekân ve cumhuriyetin vitrini olması istenmiş, alana bir park projesi öngörülmüştür. Viyanalı mimar Holzmeister tarafından tasarlanan 'Güvenlik Anıtı Projesi' 1931-1935 yılları arasında inşa edilmiştir. Bu proje ile Kızılay Meydanı kentin odak noktası haline gelmiş, Güven Anıtı Ankara'nın önemli bir simgesi olmuş ve Güvenpark kamusal bir kimlik kazanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin yönetileceği alan, Jansen Planı'nda yönetim bölgesi (Regierungs-Viertel) olarak belirlenmiştir. Şekil 2'de gösterilen bu bölge, güneyde Meclis binasını içerisine alacak şekilde başlamış ve Kızılay Meydanı'ndaki Güven Anıtı ile bitecek şekilde sonlandırılmıştır (Yolalan ve Öztürk 2021).

Şekil 2. Güvenpark ve Bakanlıklar, 1937 (Plan Açıklama Raporu, 2020).

Jansen planında Güvenpark, yaklaşık 25.000 m²'lik bir alanı kaplamaktadır. Park; adını, yapıldığı yıllarda "Emniyet Abidesi", sonradan "Güven Anıtı" olarak adlandırılan Anıt'tan almaktadır. Güven Anıtı, 1935 yılında Mustafa Kemal ATATÜRK'ün açılışını yaptığı Ankara'nın en önemli anıtlarından biridir. Avusturyalı mimar C. Holzmeister Cumhuriyet Dönemi'nin kamu kurumlarının binalarını, bu kurumlarda çalışan memurların oturacağı konutları, içinde bulunacakları çevreyle birlikte planlamıştır. Güvenlik güçlerini anıtlılaştırmayı amaçlayan ve gününde "Emniyet Abidesi" olarak adlandırılmış olan anıt, İç İşleri Bakanlığı tarafından Avusturyalı sanatçı Anton Hanak'a sipariş edilmiştir. Hanak, yalnızca bronz figürleri tamamlayabilmiş, 1934 yılında Ocak ayı başında ölmüştür (Plan Açıklama Raporu, 2020).

Şekil 3. Güvenpark Anıtı açılışı (Işıksel, 1934)

Holzmeister'in görevlendirmesi ile Hanak'ın öğrencileri Franz Xaver Wirth, Adolf Treberer, Max Rieder, Hermann Treberer ve Roland Bohr, Türk taş ustaları ile birlikte anıtın arka yüzünde yer alacak rölyef dışındaki bölümleri tamamlamıştır. Ön cephede yer alan bronz figürler Avusturya'da Viyana Erdberg Dökümhanesi'nde dökülmüş olup, sanatçının ölümünden sonra Şükrü Kaya başkanlığında bir heyete, Viyana'da yapılan bir törenle 1934 yılında teslim edilmiştir. Mamak taşı kullanılan kaide üzerindeki kabartmalar Türkiye'de yapılmıştır. 28 Ekim 1934'te bu haliyle açılışı yapılan anıtın ilk ziyaretçilerinden birisi de 1 Kasım 1934'te Atatürk olmuştur. "Emniyet Abidesi", ancak 1935 yılında tümüyle bitirilebilmiştir (Plan Açıklama Raporu, 2020).

Anıtta, frizler ve blok üzerinde rölyefler yer almaktadır. Kızılay Meydanı'na bakan yüz ön cephe olup, bu yüzde; ana bloktan ayrı olarak yerleştirilmiş Türkiye'nin geçmiş ve geleceğini temsil eden Yaşlı ve Genç Türk figürleri bulunmaktadır (Şekil 4). Güvenin simgesi olarak yaşlı adamın elindeki sopa düşmek üzeredir. Güçlü bir olarak tasvir edilen genç ise sopayı alarak nesilden nesile korumayı temsil etmektedir (Plan Açıklama Raporu, 2020).

Şekil 4. Güven Anıtı'nın Kızılay Meydanına Bakan Ön Yüzü

Anıt üzerindeki “Türk, Öğün, Çalış, Güven” yazısının sağında bulunan bir gurup figür ile polisin halka yardımı; soldaki gurupta jandarmanın halka yardımı anlatılmaktadır. Bakanlıklar yönündeki arka cephede beş figürden oluşan bir yüksek kabartma yerleştirmiştir (Şekil 5). Bu kabartmada yer alan Atatürk figürü, diğerlerinden biraz daha uzun yapılarak vurgulanmıştır. Buradaki Atatürk figürünün ilginç yanı, Ankara'daki ilk sivil giysili Atatürk heykeli olmasıdır. Atatürk figürünün yer aldığı arka rölyefin sağ ve solunda bulunan rölyeflerde ise, yapıcı ve yaratıcı insanlarla köylü ve çiftçiler tasvir edilmiştir. Anıtın inşasının ardından Güvenpark, toplumsal bir mekân olarak yeni Ankara'nın görkemli bir odak noktası niteliği kazanmıştır. Anıt okul gezilerinin başlıca duraklarından birisi olmuş, yaz gecelerinde gençler ellerinde gitar ve akordeonlarla Güvenpark'ta buluşmaya başlamıştır (Plan Açıklama ve Araştırma Raporu, 2018).

Kızılay'ın 1952 yılında iş merkezi ilan edilmesi ile değişen çehresine paralel olarak, 1957 Yücel-Uybadin imar planı kararları sonucu olarak Güvenpark'ın çevresindeki yapı yoğunluğu ve kat yükseklikleri daha da artmaya başlamıştır. Anıt, çevresiyle olan oransal ilişkilerinin bozulması dolayısıyla yapıldığı yıllardaki görkemli etkisini yitirmiş durumdadır (Yerli ve Kaya, 2015).

Şekil 5. Güven Anıtı'nın Bakanlıklara bakan arka yüzü

Jansen planında 1978 yılında 300.000 olması beklenen nüfusa 1950'li yıllarda ulaşılmıca yeniden bir plan hazırlanması gereksinimi doğmuştur. Bu konuyla ilgili açılan yarışmayı Nihat Yücel-Raşit Uybadin önerisi kazanmış ve plan 1957 yılında onaylanmıştır. Planda 2000li yıllar için 750.000 kişilik bir nüfus öngörüsüyle yola çıkılmış ama diğer planlarda olduğu gibi bu planda da öngörülen nüfusa daha erken ulaşılmıştır. 1965 yılına gelindiğinde nüfus 750.000'lere ulaşmıştır. Kızılay ve merkezin gelişimi plan çerçevesinde çok iyi algılanamamıştır. Özellikle kentin aldığı göç, toplu taşıma ve ulaşım araçlarının artışı, dolmuşun bir ulaşım aracı olarak günlük hayata ve Güvenpark'a girişi gibi durumlar plan açısından sıkıntılar yaratmıştır (Şekil 7). 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu ile kentte uygulama imar planı olarak işlev görececek bir plan hazırlığına girilerek Bölge Kat Nazım Planı olarak hazırlanan haritalar 1968 yılında onaylanmıştır (Koç Üniversitesi, 2024).

Zamanla kent bir metropole doğru ilerlerken 1969 yılında Ankara Metropolitan Alan Nazım İmar Bürosu kurulmuştur. 1970-75 yılları arasında bu büro kapsamlı olarak Nazım Planı şeması geliştirmiş ve 1982 yılında Ankara 1990 Nazım Planı onaylanıp yürürlüğe girmiştir. Ankara 1990 Nazım Planı, bir imar planı deneyiminden çok, “yapısal plan (structure plan)” denebilecek yönlendirici bir çerçevenin ışığında, ayrıntılı planlama çalışmalarının yapıldığı, yeni bir planlama anlayış sürecini gündeme getirmiştir (Makroform, 2013).

Bu gelişmeler ışığında, Güvenpark 1950'li yılların sonundan itibaren daha heterojen bir kitle ile buluşarak, Kızılay Meydanı'yla birlikte başkaldırı hareketlerinin merkezi olmuştur. 1970'li yılların ortalarında,

Güvenpark'ın önemli bir bölümü otobüs durağı haline getirilmiş, daha sonra buna güney kısımdaki dolmuş durağı alanı eklenmiştir (Ertuna, 2005).

Şekil 6. Kızılay parkı ve binası eski-yeni karşılaştırması (Yerli ve Kaya, 2015).

Şekil 7. Otobüs ve dolmuş durağı yapılarak yeşilden kırpılan alanlar (Yerli ve Kaya, 2015)

Güvenpark'ın anıtsal niteliği ve kent merkezindeki önemi dolayısıyla, kentleşme baskısına daha fazla maruz kalmadan nesiller boyu sahip olduğu değerleri sürdürülebilmesi amacıyla: mülga Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 13.07.1994 tarih ve 3591 sayılı kararı ile I. Derece Doğal Sit alanı, Güvenlik Anıtı ise korunması gerekli Kültür Varlığı ve Anıt Heykel olarak tescil edilmiştir. Mezkûr Kurulun 10.08.2000 tarih ve 6935 sayılı kararı neticesinde yapılan çalışma sonucu doğal sit alanına ilişkin sınırlar pafta ve planlara işlenmiştir. Ankara I Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 15.10.2015 tarih ve 3737 sayılı kararı ile parkın bulunduğu 9441 ada 1 parsel, Anıt-Heykelin koruma alanı olarak belirlenmiştir. Yukarıda açıklanan süreçten anlaşılacağı gibi parkın I. derece sit alanı olarak belirlenmesinden sonra sınırları kesinleştirilmiş, ardından da bu sınırların tanımladığı alanın, bir başka ifade ile I. derece doğal sit alanının aynı zamanda Anıt-heykelin de koruma alanı olduğuna ilişkin karar alınmıştır (Şekil 8).

Şekil 8. Güvenpark I. Derece Doğal Sit Alanının Uydu Görüntüsü.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Güvenpark'a İlişkin Planlama Süreci

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 17. Maddesindeki “Bir alanın koruma bölge kurulunca sit olarak ilanı, bu alanda her ölçekteki plân uygulamasını durdurur.” hükmü gereği 1990 Nazım İmar Planı'nın Güvenpark'a getirdiği kullanım kararı geçerliliğini yitirmiş olup, mülga Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 10.01.2003 tarih ve 8351 sayılı kararı ile 1/5000 ölçekli Güvenpark Nazım Planının uygun olduğuna, onaylanan bu plan doğrultusunda 1/1000 ölçekli planın ilçe belediyesince hazırlanarak Koruma Kuruluna iletilmesine, Güvenpark'ın Türk kültürünü ve geleneklerini yansıtacak şekilde işlevlendirilmesi isteğinin planlama çalışmaları tamamlandıktan sonra ‘Kentsel Tasarım’ aşamasında değerlendirileceğine karar verilmiş, plan notlarında ise,

“1. 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı Büyükşehir Belediye Başkanlığınca onanmadan uygulama yapılamaz.

2. Güvenpark'a ilişkin kentsel tasarım projesi İmar Daire Başkanlığı ve Kültür ve Tabiat Varlıklarını Kurulunca uygun görülmeden inşaat uygulamasına geçilemez,”

hükümleri yer almıştır (Plan ve Araştırma Raporu, 2018).

Çankaya Belediye Meclisi'nin 29.05.2003 gün ve 188 sayılı kararıyla istenilen 1/1000 Güvenpark Uygulama İmar Planı, mülga Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 10.10.2003 gün ve 8760 sayılı kararıyla uygun bulunmuş ve Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından 23.01.2004 tarihinde onaylanmıştır. Güvenpark imar planında “Park Alanı” olarak belirtilmiştir. Plan notunda da “Güvenpark'a ilişkin kentsel tasarım projesi İmar Daire Başkanlığı ve Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca uygun görülmeden inşaat uygulamasına geçilemez” hükmü yer almıştır (Plan Araştırma ve Açıklama Raporu, 2018).

Güvenpark 1. Derece doğal sit alanına ilişkin olarak Ankara Büyükşehir Belediye Meclisininin 16.03.2018 gün ve 490 sayılı kararı ile uygun görülen Güvenpark 1. Derece Doğal Sit Alanı ve Etkileşim Geçiş Sahasına ilişkin 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı ve 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı değerlendirilmek üzere mülga Ankara I Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu ve mülga Ankara 2 Nolu Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonuna sunulmuştur. Söz konusu Koruma Amaçlı İmar Planı; mülga Ankara I Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 05.04.2018 tarih ve 5401 sayılı kararı, mülga Ankara 2 Nolu Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu'nun ise 26.04.2018 tarih ve 432 sayılı kararı ile uygun bulunmuş, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınının 16.10.2018 tarih ve 184629 sayılı Olur'u ile onaylanmıştır.

Şehir Plancıları Odası, Mimarlar Odası ve Peyzaj Mimarları Odası tarafından Güvenpark 1. Derece Doğal Sit Alanı ve Etkileşim Geçiş Sahasına İlişkin Koruma Amaçlı İmar Planlarının iptaline yönelik dava açılmış, Ankara 7. İdare Mahkemesinin 2019/1256 E.2020/128 sayılı, 2019/2019 E. 2020/129 sayılı ve 2019/1274 E. 2020/558 sayılı kararları ile koruma amaçlı imar planlarının iptaline karar verilmiştir.

Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından tekrar plan hazırlığı yapılarak, Güvenpark'a ilişkin hazırlanan 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı ve 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı teklifi Ankara Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 27.08.2020 tarihli 397 sayılı kararı ve Ankara Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu'nun ise 30.09.2020 tarihli 170 sayılı kararı ile uygun bulunmuştur. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Makamının 05.11.2020 tarih ve 235361 sayılı Oluru ile onaylanan plan halen yürürlüktedir.

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin 13.01.2017 gün ve 116 sayılı kararı ile onaylanan 1/100.000 ölçekli 2038 Ankara İli Çevre Düzeni Planında Güvenpark "I. Derece Doğal Sit Alanı" olarak gösterilmiştir. Plan hükümlerinde "Kentsel Yaşam Kuşağı Bölgesi" altında anılarak 8.1.1.1. nolu plan hükmünde Ankara halkının kullanımına sunulmasının ön görüldüğü belirtilmiştir. Plan Açıklama Raporunda Güvenpark ayrıca "Yeşil Alanlar" ve "Kent Meydanları" başlığı altında da anılarak mülga Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 15.09.1973 gün ve 7406 sayılı kararı ile idari sit olarak belirlenen Bakanlıklar sahası, mülga Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 13.04.2007 gün ve 2281 sayılı kararı ile kentsel sit olarak belirlenerek Saraçoğlu Mahallesi kentsel sit alanı ile Kızılay kent merkezi ve Güvenpark ile bütünlük koruma amaçlı imar planı yapılmasının öngörüldüğüne yer verilmiştir.

1/25000 ölçekli Başkent Ankara Nazım İmar Planında "Kentsel ve Bölgesel Parklar" tanımlı bölge içerisinde yer alan Güvenpark'a ilişkin olarak plan açıklama raporunda "*Kentin merkezinde, Kızılay meydanını Bakanlıklar sitesine bağlayan 25000 m²'lik bir alanda bir alanda Jansen planının öngörüsü doğrultusunda Ankara Kalesi vistası sunabilecek biçimde tasarlanmış, Güven Anıtı ile bütünleşerek simgesel ve anıtsal bir değer sunan kentin en değerli park alanlarından. Merkezde yarattığı nefes alma noktası potansiyeli yanında, toplantı ve gösteriler, buluşmalar için de önemli bir kırılma noktası olan Güvenpark, kentin Bakanlıklar sitesini idari sit olarak değerlendiren kurul kararı ile de bütünlük sunmaktadır.*" açıklaması yer almaktadır.

3.2. Güvenpark 1. Derece Doğal Sit Alanı ve Etkileşim Geçiş Sahasına İlişkin Koruma Amaçlı İmar Planı (2018)

Koruma Amaçlı İmar Planı'nın elde edilmesi sürecinde, "Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulaması, Denetimi, Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara ait Yönetmelik" ve "Koruma Amaçlı İmar Planı Teknik Şartnamesi" uyarınca gerekli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Tarihsel çevreyi koruma ve geliştirme, sürdürülebilirlik, çevre koruma planın temel amaçlarındandır.

İlk aşamada hazırlanması yasal ve teknik bir zorunluluk olan Araştırma Raporunun;

- Güvenpark'ın kent bütünü içindeki yerinin ve çevresi ile işlevsel ilişkilerinin belirlenmesini,
- Güvenpark'ta bulunan kültür varlıklarının ve bu varlıkların konum ve öneminin ortaya konulmasını,
- Ankara Kenti'nin önemli, özgün odaklarından biri olmasını
- Koruma Amaçlı İmar Planı'nın güncel verilere dayandırılarak elde edilmesini,

sağlayacak bir belge olması hedeflenmiştir. Araştırma aşamasını izleyecek olan bir sonraki aşamada ise, Plan Hükümleri ve Açıklama Raporu ile bir bütün olan nazım plan, daha sonraki aşamada da uygulama imar planı etaplar halinde elde edilmiştir (Plan Araştırma ve Açıklama Raporu, 2018).

Yaklaşık 2.7 ha. alana sahip Güvenpark 1. Derece Doğal Sit Alanı'na ilişkin olarak yürütülen plan sürecinin araştırma çalışmaları kapsamında, öncelikle sit sınırları ile mülkiyet sınırlarının çakışıp çakışmadığına yönelik araştırma yapılmış olup, mülkiyet sınırı ile 1. derece doğal sit sınırının örtüşmediği tespit edilmiştir (Şekil 9). Bu olgunun yaratması olası sorunları ortadan kaldırmak, aynı zamanda Güvenpark'ın yakın çevresine olası izinsiz müdahaleleri önlemek, mevcut ve onaylı sit sınırını mülkiyet ve kullanım sınırları birlikteliğine getirmek üzere belirlenecek bir planlama alanı sınırı ile sit sınırı arasında kalan alanın "Etkileşim Geçiş Sahası" olarak değerlendirmesi ön görülmüştür (Şekil 9). Güvenpark'ın güney batı ucunda kalan küçük bir bölüm sit sınırı dışında ancak mülkiyet sınırı içinde kalmaktadır. Aynı biçimde Güvenpark'ın Atatürk Bulvarı yönünde

park boyunca uzanan şerit biçimindeki alan da sit sınırı dışında ancak mülkiyet sınırı içinde kalmaktadır. Parkın Gazi Mustafa Kemal Bulvarı ucundan başlayarak Kumrular Sokak'ta sonlanan bir başka şerit biçimindeki alanın da mülkiyet sınırı dışında ancak, sit sınırı içinde olduğu tespit edilmiştir (Plan Araştırma ve Açıklama Raporu, 2018).

Şekil 9. Sit sınırı ve mülkiyet sınırı çakıştırılmış hali (Plan Araştırma ve Açıklama Raporu, 2018).

Korunan Alanlarda Yapılacak Planlara Dair Yönetmeliğin "Doğal Sit Alanlarında Yapılacak Koruma Amaçlı İmar Planları" başlıklı 5. Maddesindeki hükümlere göre Koruma amaçlı imar planlarının varsa etkileşim-geçiş sahası ile doğal sit alanının bütününe kapsayacak şekilde içinde bulunduğu yerleşme ile ilişkileri kurularak hazırlanması esas olduğundan planda sınır uyumsuzluğu olan alanlar etkileşim geçiş sahası olarak değerlendirilmiştir.

Korunan Alanlarda Yapılacak Planlara Dair Yönetmelik gereğince; koruma amaçlı imar planları ilke olarak sit sınırları bütününe yönelik hazırlanmakta olup, bu sınırın tanımladığı alanın çevresinde, belirli koşullarla, bir "Etkileşim Geçiş Sahası" belirlenebilmektedir. Etkileşim-geçiş sahası; korunması gerekli kültür varlıklarını ve sit alanlarını doğrudan etkileyen, sit bölgeleriyle bütünlük gösteren, daha önceden sit sınırları içindeyken sit sınırları dışına çıkarılmış veya sit sınırları dışında tutulmuş korunacak sokak, meydan, yapı grupları ve benzerlerinin yer aldığı, sit bölgeleri arasında kalmış, sitleri doğrudan etkileyen veya koruma amaçlı imar planlarının hazırlanma aşamasında göz önünde bulundurulması gereken alanlardır. Etkileşim geçiş sahası da sit alanına ilişkin koşullar uyarınca planlanmakta ve aynı plan hükümleri uygulanmaktadır.

Yukarıda çakışmadığı belirlenen mülkiyet ve sit sınırlarının uyumsuzluğunun yanı sıra parkı sınırlayan kaldırımların ve Milli Müdafaa Caddesinin kullanım biçimi de Güvenpark'ı doğrudan etkilemiş ve parkın alan kullanımında istenmeyen değişikliklere neden olmuştur. Bu yüzden, sınırlardaki çakışmama olgusu ile yakın çevrenin kullanımının yarattığı olumsuzlukları önlemek ve ortadan kaldırmak için belirlenecek bir planlama alanı sınırı ile sit sınırı arasında kalan alanın "Etkileşim Geçiş Sahası" olarak değerlendirmesi ön görülmüştür (Şekil 10). Planlama Alanı sınırı bu öngörü doğrultusunda belirlenmiştir. Mülga Ankara-2 Nolu Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu'nun 26.04.2018 tarih ve 432 sayılı kararı ile kaldırım alanının "Etkileşim Geçiş Sahası" olarak belirlenmesi uygun görülmüştür (Plan Araştırma ve Açıklama Raporu, 2018).

Şekil 10. Güvenpark Koruma Amaçlı İmar Planı Etkileşim Geçiş Sahası (EG ile gösterilen alanlar)

Güvenpark alanı (9441 ada 1 parsel), 26.840 m² olup, maliki Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı'dır. Plan açıklama raporunda alanın mevcut kullanımına ilişkin yapılan tespitler şöyledir;

- Güvenpark, kent merkezinde yer alan ve bünyesindeki tarihi anıtlı kimlik kazanan bir kent parkıdır. Park alanı hem kent bütünündeki açık-yeşil alan sisteminin hem de kamusal alan sisteminin önemli bir parçasıdır. Kızılay Meydanı ile bütünleşmesi sonucu bir meydan park olarak anmak da mümkündür. Bazı zamanlarda alan, Kızılay Meydanı bütününde çeşitli amaçlarla yapılan gösteri ve eğlenceler için kullanılmaktadır.
- Kızılay kent merkezinin yoğun taşıt trafiği gereği, Güvenpark trafik akışı içerisinde algılanamayan bir mekâna dönüşmüştür.
- Güvenpark, yakın çevresini saran, ticaret, kamu, kültür vb. işlev alanlarında çalışanların kısa süreli kullandıkları bir parktır. Belirli saatlerde otobüs ve dolmuş duraklarına ulaşmak için kullananlar belirgin bir biçimde daha çoktur. Ayrıca yayalar tarafından Güvenpark'ın geçiş bölgesi olarak çok yoğun biçimde kullanılmaktadır.
- Pek çok farklı özellikte; irili ufaklı, ışıklı ışiksiz, hareketli ya da hareketsiz reklam panoları parkın çeşitli yerlerine özensizce konuşlandırılmıştır. Bu durum parkın görsel değerini ciddi biçimde örselemektedir. Ayrıca alandaki reklam panoları, alana gelişigüzel yerleştirilmiş diğer yapısal öğelerle birlikte, Güven Anıtı'nın görsel algı olanağını ortadan kaldırmaktadır.
- Güven Anıtı, yapımından 1950'li yıllara kadar Sıhhiye'den başlayarak görüntü egemenliğini kurmuş; ancak sonraki yıllarda Kızılay'ın iş merkezi olarak dönüşme eğilimine koşut olarak değişen çehresiyle birlikte etkisi azalmıştır. Güvenpark'ın çevresindeki yapı yoğunluğu ve kat yükseklikleri daha da artmaya başlayınca anıtın çevresindeki yapısal ve işlevsel değişiklikler algılanabilirliğini tümünden yitirmesine neden olmuştur. Bu durumda, Güven Anıtı, çevresiyle olan oransal ilişkilerinin bozulması dolayısıyla yapıldığı yıllardaki görkemli etkisini yitirmiştir.
- Güvenpark dahilindeki otobüs ve dolmuş durakları ile depolama alanı, taksi durakları, metro giriş çıkışları alanı ulaşım odağı haline getirmiş, alan mekânsal ve işlevsel açıdan parçalanmıştır.
- Park alanı ile Milli Eğitim Bakanlığı alanı arasındaki yaya yolunda konuşlanmış olan çiçekçiler, bu yaya yolu ile yaya yolunun hemen başlangıcına inen üst geçidin ilişkisini güçlendirmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın çitleri ile çiçekçilerin arasında oluşmuş ve çoğu kez dolmuşlara ulaşım için yoğun kullanılan koridor, üst geçitle bu yöne gelen kalabalıkların doğrudan parka erişimini engellemektedir.

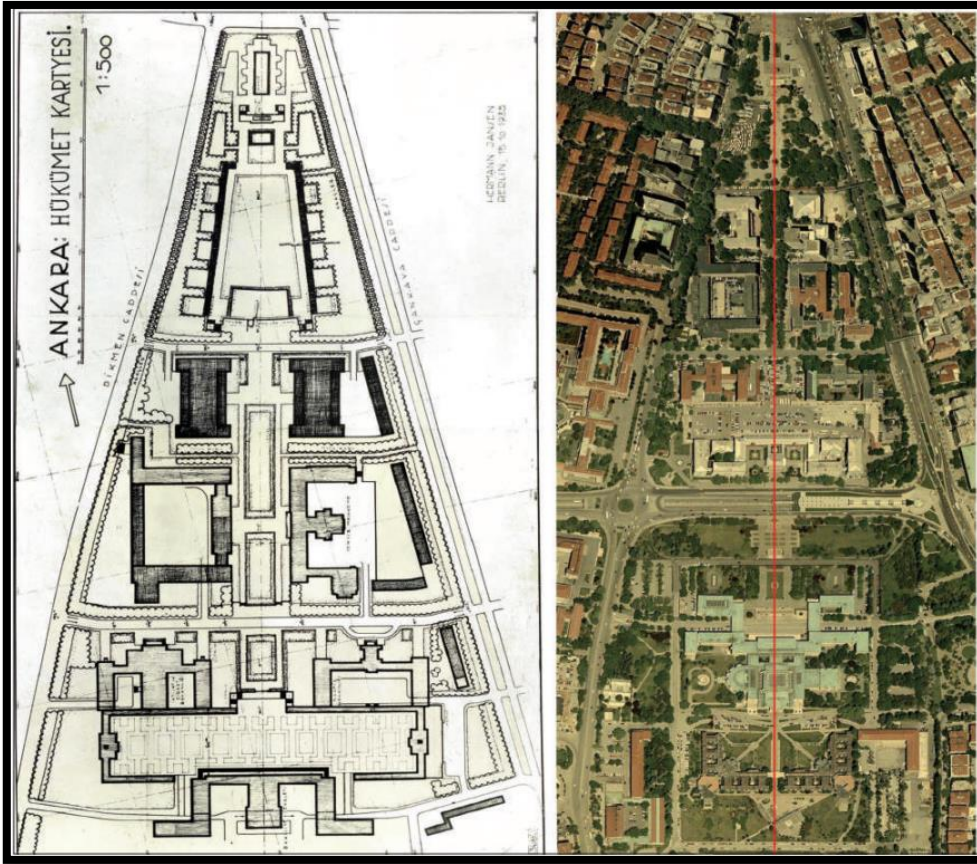
Güvenpark'ın koruma amaçlı imar planı yapım sürecindeki mevcut kullanımları; % 31,8 yeşil alan, %49,2 sert zemin, %1,6 Anıt ve çevresi, %1,6 havuz, %12,8 dolmuş ve otobüs durakları, %1,4 metro merdivenleri ve %1,6 çiçek satış yerleri şeklindedir (Plan Açıklama Raporu, 2020).

Şekil 11. Güvenpark'ın eski ve yeni görünümü

Güvenpark'ın ve Güven Anıtı'nın konumu ve önemine zıt olarak, parkın çeperlerini oluşturan fiziksel çevredeki değişim ve dönüşümler, parkın kullanımına yapılan müdahaleler ile kullanım biçiminden kaynaklanan yıpratıcı sonuçların ortaya çıktığı belirtilerek, Koruma Amaçlı İmar Planı kapsamında Anıt-Heykel'in ve parkın kullanım biçimine ilişkin kararların alınmasının gerekli olduğu değerlendirilmiştir. Bu amaçla Anıt-Heykel'in ve yakın çevresinin nasıl kullanılabileceğine ilişkin kararlara ve mevzuat hükümlerine atıf yapılarak, plan hükümlerinde yer verilmiştir. Güvenpark alanına ilişkin oluşturulan planlama kararları şöyledir (Plan Araştırma ve Açıklama Raporu, 2018);

- Mevzuat, kurul ve komisyon kararları ile “plan hükümleri”ne uyulacaktır.
- 1. Derece doğal sit sınırı ile planlama alanı sınırı arasında kalan kaldırımlar, etkileşim geçiş sahası olarak belirlenmiştir.
- Güven Anıtı'na; anlam ve önemi, yapıldığı yıllardaki görkemli etkisi kazandırılacaktır.
- Anıt-TBMM arasında ilk tasarımda ve uygulamada var olan, artık algılanamayan aks, olabildiğince Güvenpark içinde belirginleştirilecektir (Şekil 12).
- Görsel algıyı artırmak adına reklam, kiosk vb. elemanlardan arındırılacaktır.
- Parka giriş çıkışlar belirginleştirilecektir.
- Olası ulaşım ve altyapı yatırımları için ön proje aşamasında, komisyon ve kurul görüşleri alınacaktır.
- Mevcut bitki dokusu rehabilite edilecektir.
- Planlama alanı içindeki mevcut teknik altyapı elemanlarının konumlarının yerlerinin değiştirilmesi ya da yenilerinin yerleştirilmesinin gerekmesi durumunda ilgili kurum ve kuruluşlar; kurul ve komisyonlardan görüş alacaklardır.
- Sürdürülebilirlik ve bakım için mevcut hizmet birim yapısı ve wc'nin yeterliliği irdelenecek, gerekirse yenilenecektir.
- Güvenlik güçlerinin konuşlandırılmasına ilişkin istem kentsel tasarım projesinde alan olarak belirlenecektir.

Şekil 12. Jansen Planı (1937) ile Güvenpark'ın mevcut durum (2018) karşılaştırması

Bu planlama kararları sonucu oluşturulan plan hükümleri (Plan Araştırma ve Açıklama Raporu, 2018);

1- Ankara ili, Çankaya İlçesi Ankara Büyükşehir Belediyesi mülkiyeti 9441 ada 1 parseli kapsayan Güvenpark, Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 13.07.1994 tarih ve 3591 sayılı kararıyla I. derece doğal sit alanı olarak; Güvenpark içerisinde yer alan Atatürk anıtı ise yine anılan kararlar anıt heykel olarak tescil edilmiştir.

2- Park alanında; ağaç dokusuna zarar vermeden ulaşım ve altyapı tesisleri, umumi tuvalet, büfe, pergole, kamerye, güvenlik kulübesi ve benzeri kullanımlar yer alabilir. Detaylar park alanı için hazırlanacak kentsel tasarım projesi ile belirlenecektir.

3- Kentsel tasarım projesi Ankara 1 numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu ile Ankara 2 Nolu Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu tarafından onaylanacaktır.

4- Kentsel tasarım projesinin uygulanmasının öncesinde alanda zemin etüdü yapılması esastır.

5- Planlama alanında Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun 19.06.2007 tarih ve 728 sayılı ilke kararına uyulacaktır.

6- Bu plan notlarında belirtilmeyen hususlarda 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile ilgili mevzuata, 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve 3194 sayılı İmar Kanunu ve ilgili yönetmelik hükümlerine uyulacaktır.

şeklinde dir.

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin 16.03.2018 gün ve 490 sayılı kararı ile uygun bulunan Güvenpark 1. Derece Doğal Sit Alanı ve Etkileşim Geçiş Sahasına ilişkin 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı ve 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı değerlendirilmek üzere mülga Ankara I Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu ve mülga Ankara 2 Nolu Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonuna sevk edilmiştir. Söz konusu Koruma Amaçlı İmar Planı; mülga Ankara I Numaralı Kültür

Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 05.04.2018 tarih ve 5401 sayılı kararı, mülga Ankara 2 Nolu Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu'nun ise 26.04.2018 tarih ve 432 sayılı kararı ile uygun bulunmuş ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 16.10.2018 tarih ve 184629 sayılı Olur'u ile onaylanmıştır.

Şehir Plancıları Odası, Mimarlar Odası ve Peyzaj Mimarları Odası tarafından Güvenpark 1. Derece Doğal Sit Alanı ve Etkileşim Geçiş Sahasına İlişkin Koruma Amaçlı İmar Planlarının iptaline yönelik dava açılmış, Ankara 7. İdare Mahkemesinin 2019/1256 E.2020/128 sayılı, 2019/2019 E. 2020/129 sayılı ve 2019/1274 E. 2020/558 sayılı kararları ile koruma amaçlı imar planlarının iptaline karar verilmiştir. Mahkeme Kararları Üzerinde Yapılan İncelemede; Güvenpark 1. Derece Doğal Sit Alanı ve Etkileşim Geçiş Sahasına ilişkin 1/5000 ölçekli Koruma amaçlı nazım imar planı ve 1/1000 ölçekli koruma amaçlı uygulama imar planında;

- Güvenpark'ın parsel bazlı olarak ele alındığı ve Jansen Planından gelen tasarım kriterleri ile 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planında bahsedilen çevresi ile kurduğu mekânsal ve fiziksel bağlantısının dikkate alınmadığı,
- 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planının Güvenpark ile Hükümet Kartiyesi ve Saraçoğlu Mahallesi bir bütün olarak ele alırken, bu planın sadece Güvenpark'ı kapsadığı, bu nedenle üst ölçekli plana aykırılık oluşturduğu,
- Plan Raporu analiz kısmında ele alınan dolmuş-otobüs durakları, taksi depolama alanı, büfe, kulübe, reklam panoları, metro giriş, çıkış ve bacaları, konteynerler, çiçekçiler vb. yapı ve elemanlara çözüm üretilmesi gerektiğinin belirtildiği, ancak planda söz konusu sorunlara çözüm getirecek amaç, hedef ve stratejilerin net bir şekilde tariflenmeyip kentsel tasarım projeleri ile ilgili kurul ve komisyon kararlarına bırakıldığı,
- “2” nolu plan notunda yer alan “ve benzeri kullanımlar” ifadesiyle parkta yer alabilecek kullanımların ucu açık bir şekilde Koruma Kurulu'nun kararlarına bırakıldığı, hangi kullanımların yer alacağı, kapasite ve sayılarının belirsiz olduğu, bu belirsizliğin koruma planlarının amacına ters düştüğü

belirtilerek, Güvenpark 1. Derece Doğal Sit Alanı ve Etkileşim Geçiş Sahasına ilişkin 1/5000 ölçekli Koruma amaçlı nazım imar planı ve 1/1000 ölçekli koruma amaçlı uygulama imar planının açıklanan nedenlerle iptaline karar verilmiştir.

3.3. Güvenpark 1. Derece Doğal Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı (2020 Tarihli)

2018 tarihli koruma amaçlı imar planının iptaline müteakip, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından tekrar plan hazırlığı yapılmış olup, Güvenpark'a ilişkin hazırlanan 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı ve 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı teklifi Ankara Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 27.08.2020 tarihli 397 sayılı kararı ve Ankara Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu'nun ise 30.09.2020 tarihli 170 sayılı kararı ile uygun bulunmuştur. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Makamı'nın 05.11.2020 tarih ve 235361 sayılı Olur'u ile onaylanan plan halen yürürlüktedir.

Tarihsel çevreyi koruma ve geliştirme, sürdürülebilirlik ve çevre koruma bu planın temel amaçlarındandır. Plan Açıklama Raporunda; öncelikle; Güvenpark'ın kent ölçeğindeki konumu, işlevi ve önemi genel olarak betimlenmiş; ardından geçmişten günümüze kent için yapılmış olan planlama çalışmaları tanıtılmıştır. Sunulan genel araştırmaların ardından, Güvenpark I. Derece Doğal Sit Alanı'nın, barındırdığı kültür varlığı olarak tescilli Anıt -Heykel'in yaşamla birlikte ve sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda korunması amacıyla bu plana özgü hale getirilmiş bir rapor çerçevesi kapsamında ve ayrıntılı olarak Teknik Şartnamede ön görülen konular ele alınmıştır. Son olarak, Sit Alanı'na ilişkin; Hedefler, Araçlar, Stratejiler ve Planlama ön kararları belirlenmiştir. Araştırma aşamasını izleyecek olan bir sonraki aşamada, Plan Hükümleri ve Açıklama Raporu ile bir bütün olan nazım plan, daha sonraki aşamada da uygulama imar planı etaplar halinde elde edilmiştir. Güvenpark alanına ilişkin oluşturulan planlama kararları şöyledir (Plan Açıklama Raporu, 2020);

- Mevzuat ve kurul kararları doğrultusunda hazırlanan “Genel Hükümler” e uyulacaktır.
- 1. Derece Doğal Sit Alanı Sınırı ile planlama alanı sınırı arasında kalan kaldırımlar, etkileme geçiş alanı olarak belirlenecektir.
- Güven Anıtı 2863 sayılı Kültür ve tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında korunacaktır.
- Güvenpark'a “Park Alanı” kullanımı getirilecektir.

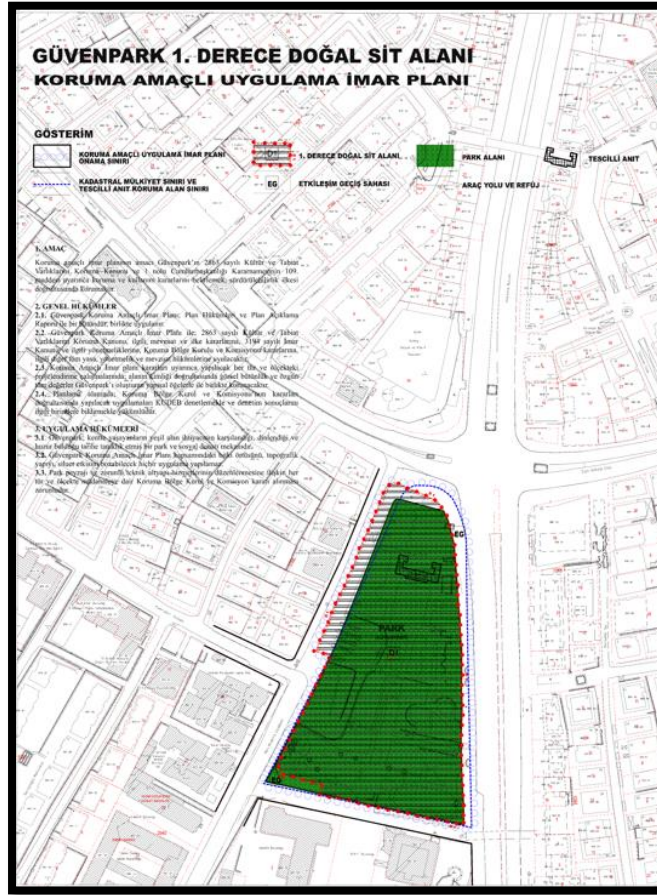
Bu planlama kararları sonucu oluşturulan koruma amaçlı nazım imar planı hükümleri (Plan Açıklama Raporu, 2020);

1. AMAÇ: Güvenpark'ın 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve 1 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 109. maddesi uyarınca koruma ve kullanım kararlarını belirlemek, sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda korumaktır.

2. Güvenpark Koruma Amaçlı İmar Planı; Plan Hükümleri ve Plan Açıklama Raporu ile bir bütündür, birlikte uygulanır.

3. Güvenpark Koruma Amaçlı İmar Planı ile; 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, ilgili mevzuat ve ilke kararlarına, 3194 sayılı İmar Kanunu ve ilgili yönetmeliklerine, Koruma Bölge Kurulu ve Komisyonu kararlarına, ilgili diğer tüm yasa, yönetmelik ve mevzuat hükümlerine uyulacaktır.

şeklinde dir.

Şekil 13. Güvenpark 1. Derece Doğal sit alanına koruma amaçlı uygulama imar planı

Şekil 13'de görseli verilen Koruma amaçlı uygulama imar planının hükümleri (Plan Açıklama Raporu, 2020);

Genel Hükümler

2.1. Güvenpark Koruma Amaçlı İmar Planı; Plan Hükümleri ve Plan Açıklama Raporu ile bir bütündür, birlikte uygulanır.

2.2. Güvenpark Koruma Amaçlı İmar Planı ile 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, ilgili mevzuat ve ilke kararlarına, 3194 sayılı İmar Kanunu ve ilgili yönetmeliklerine, Koruma Bölge Kurulu ve Komisyonu kararlarına, ilgili diğer tüm yasa, yönetmelik ve mevzuat hükümlerine uyulacaktır.

2.3. Koruma Amaçlı İmar planı kararları uyarınca yapılacak her tür ve ölçekteki projelendirme çalışmalarında; alanın kimliği doğrultusunda görsel bütünlük ve özgün tüm değerler Güvenpark'ı oluşturan yapısal öğelerle birlikte korunacaktır.

2.4. Planlama alanında; Koruma Bölge Kurulu ve Komisyonu'nun kararları doğrultusunda yapılacak uygulamaları KUDEB denetlemekle ve denetim sonuçlarını ilgili birimlere bildirmekle yükümlüdür.

Uygulama Hükümleri

3.1. Güvenpark; kentte yaşayanların yeşil alan ihtiyacının karşılandığı, dinlendiği ve huzur bulunduğu tarihe tanıklık etmiş bir park ve sosyal donatı mekânıdır.

3.2. Güvenpark Koruma Amaçlı İmar Planı kapsamındaki bitki örtüsünü, topoğrafik yapıyı, silüet etkisini bozabilecek hiçbir uygulama yapılamaz.

3.3. Park peyzajı ve zorunlu teknik altyapı hizmetlerinin düzenlenmesine ilişkin her tür ve ölçekte müdahaleye dair Koruma Bölge Kurul ve Komisyon kararı alınması zorunludur.

şeklindedir.

Yeni planda, mahkeme kararıyla iptal edilen Güvenpark 1. Derece Doğal Sit Alanı ve Etkileşim Geçiş Sahasına ilişkin 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı ve 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı'nın 2 nolu hükmü olan "Park alanında; ağaç dokusuna zarar vermeden ulaşım ve altyapı tesisleri, umumi tuvalet, büfe, pergole, kamerye, güvenlik kulübesi ve benzeri kullanımlar yer alabilir. Detaylar park alanı için hazırlanacak kentsel tasarım projesi ile belirlenecektir." ifadesi kaldırılmıştır. Önceki plandan farklı olarak kentsel tasarım projesi yapım zorunluluğu plan hükmü kapsamına alınmamıştır.

4. SONUÇ

Güvenpark, Ankara kent merkezinde yer alan ve bünyesindeki kültür varlığı olarak tarihi Güvenlik Anıtı ile kimlik kazanmış bir kent parkıdır. Yoğun yapılaşma baskısı altında kalan Kızılay Meydanı ve çevresindeki tek kamusal açık yeşil alan olarak, hem kent bütünündeki açık-yeşil alan sisteminin hem de kamusal alan sisteminin önemli bir parçasıdır. Ancak Kızılay kent merkezinin yoğun taşıt trafiği nedeniyle, zamanla trafik akışı içerisinde algılanamayan bir mekâna dönüşmüş, açık yeşil alan niteliği ile değil, daha çok geçiş bölgesi olarak kullanılır hale gelmiştir. Güven Anıtı, çevresiyle olan oransal ilişkilerinin bozulması dolayısıyla yapıldığı yıllardaki görkemli etkisini yitirmiştir. Güvenpark'ın çevresindeki yapı yoğunluğu ve kat yükseklikleri daha da artmaya başlayınca anıtın çevresindeki yapısal ve işlevsel değişiklikler algılanabilirliğini tümünden yitirmesine neden olmuştur. Güvenpark dahilindeki otobüs ve dolmuş durakları ile depolama alanı, taksi durakları, metro giriş çıkışları alanı ulaşım odağı haline getirmiş, alan mekânsal ve işlevsel açıdan parçalanmıştır.

Alan 1994 yılında doğal sit alanı ilan edilmesine rağmen, koruma amaçlı imar planı ilk olarak 2018 yılında onaylanmıştır. Korunan alan olarak tescilinden itibaren her ne kadar koruma kurul ve komisyonlarından koruma mevzuata uygun olarak izin alınmışsa da, alanda yapılan parçacıl uygulamalar zaten küçük yüzeye sahip parkın kimliğinin algılanabilirliğini zayıflatmıştır.

Güvenpark, tarihsel süreci boyunca çeşitli üst ölçekli planlarda park işlevi ile korunmaya çalışılmış olup, Güvenpark 1. Derece Doğal Sit Alanına yönelik oluşturulan planlarda "park" kullanımı getirilmiştir. 2018 yılında onaylanan koruma amaçlı imar planı mahkeme kararıyla iptal edilmiş, akabinde 2020 yılında yeni bir plan yürürlüğe koyulmuştur. Hazırlanan iki planda da, Anıt-Heykel'in ve parkın kullanım biçimine ilişkin kararların alınmasının gerekli olduğu değerlendirilmiş, bu amaçla Anıt-Heykel'in ve yakın çevresinin nasıl kullanılabilmesine ilişkin mevzuat hükümlerine atıf yapılarak, plan hükümlerinde yer verilmiştir. Her iki planda da, amaç ve hedefler, planlama alan sınırı, etkileşim geçiş sahası sınırı ve plan onama sınırı aynıdır.

2018 yılında onaylanan planda alana yönelik yapılacak fiziki müdahaleler öncesi kentsel tasarım projesinin hazırlanması gerekli görülerek, "Park alanında; ağaç dokusuna zarar vermeden ulaşım ve altyapı tesisleri, umumi tuvalet, büfe, pergole, kamerye, güvenlik kulübesi ve benzeri kullanımlar yer alabilir. Detaylar park alanı için hazırlanacak kentsel tasarım projesi ile belirlenecektir." Şeklinde 2 nolu plan hükmüne yer verilmiştir.

Üst ölçekli 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı, Güvenpark ile Hükümet Kartiyesi ve Saraçoğlu Mahallesi bir bütün olarak ele alırken, 2018 tarihli koruma amaçlı imar planının sadece Güvenpark'ı kapsamaması, bu nedenle üst ölçekli plana aykırılık oluşturması, "2" nolu plan notu ile parkta yer alabilecek kullanımların kentsel tasarım projeleri ile ilgili kurul ve komisyon kararlarına bırakılması sebebiyle Ankara 7. İdare Mahkemesi tarafından söz konusu plan iptal edilmiştir.

2020 yılında onaylanan koruma amaçlı imar planı hükümlerinde, önceki plana benzer şekilde bitki örtüsünü, topoğrafik yapıyı, silüet etkisini bozabilecek hiçbir uygulama yapılamayacağı belirtilmiştir. Yeni planda

kentsel tasarım yapım zorunluluğu kaldırılmış, onun yerine “*park peyzajı ve zorunlu teknik altyapı hizmetlerinin düzenlenmesine ilişkin her tür ve ölçekte müdahaleye dair Koruma Bölge Kurul ve Komisyon kararı alınması zorunludur*” hükmü getirilmiştir.

1950’li yıllarda başlayan olumsuz kentsel etkiler sebebiyle Güvenpark’ın kimliğini yitirme tehlikesiyle karşı karşıya olduğu görülerek 1994 yılında doğal sit olarak ilan edilmişse de, alana ilişkin ilk koruma amaçlı imar planı 2018 yılında hazırlanmıştır. Güvenpark koruma amaçlı imar planı sürecinde de görüldüğü üzere alana ilişkin temel planlama ilkeleri oluşturulmadan doğal sit alanlarının tescil edilerek koruma amaçlı imar planının kaderinin belediyelere ve meslek odalarına bırakılması halinde, hukuki süreçlerle planlar duraklamakta ya da iptal edilmektedir. Yeni plan hazırlanana kadar geçen süre içerisinde hem alan hem de kullanıcılar mağdur olmaktadır. Bu nedenle Kanun kapsamında koruma altına alınmış alanların gerçek anlamda korunarak kendine has nitelikleriyle varlığını sürdürülebilmesi için sadece koruma statüsü verilmesi yeterli olmamaktadır.

2863 sayılı Kanun ve ilgili mevzuatında doğal sit alanlarının ilan edilmesine müteakip geçiş dönemi koruma ve kullanma şartlarının oluşturulması zorunlu tutulmuşsa da, özellikle 2011 yılı öncesinde tescil edilmiş doğal sit alanlarının birçoğunda bu koruma ve kullanma şartları oluşturulmamış, koruma amaçlı imar planları hazırlanmamıştır. Ülkemizin kentsel gelişimine yön veren belediyelerimiz de maalesef koruma amaçlı imar planlarına gerekli önemi vermemiş, adeta sıradan bir alanın imar planı hazırlanırcasına bir plan süreci yürütülmüştür.

Bu nedenle bir doğal sit alanı tescil edildiğinde zaman kaybetmeden alana yönelik doğal, tarihi, sosyo-kültürel ve algısal özelliklerin tespiti yapılarak, ilgili koruma komisyonları tarafından bu özellikler ışığında temel planlama ilkeleri oluşturulmalıdır. Belediyeler bu planlama ilkeleri kapsamında ivedilikle koruma amaçlı imar planlarını oluşturmalıdır. Aksi taktirde Güvenpark örneğinde görüldüğü üzere alan kentsel etkiler ve her dönemin bakış açısına göre parçalı ve kopuk uygulamalara maruz kalacak ve kimliğini yitirir hale gelecektir.

KAYNAKLAR

- Akkuş, A., Eseroğlu, I. ve Şahin, N. (2023). Yüzyıllık Serencam: Başkent Ankara’nın Dönüşümü (1923-2023). Mülkiye Dergisi, 47 (5), Ankara.
- Arkitera. (2013). Geçmişin Modern Mimarisi: Ankara-1, Erişim adresi <https://www.arkitera.com/haber/gecmisin-modern-mimarisi-ankara-1/>
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında 648 sayılı Kanun Hükmünde Kararname. (2011, 17 08). Resmi Gazete (Sayı: 28028). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/08/20110817-1-1.htm>
- Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında 1 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 20 07). Resmi Gazete (Sayı: 30474). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180710-1.pdf>
- Doğal Sit alanlarının Değerlendirilmesine İlişkin Teknik Esaslar. (2022, 25 03). Erişim adresi: https://webdosya.csb.gov.tr/db/tabiat/icerikler/tekn-k_esaslar
- Ertuna, C. (2005). Kızılay’ın modernleşme sahnesinden taşralaşmanın sahnesine dönüşüm sürecinde Güvenpark ve Güvenlik Anıtı, Planlama Dergisi, 2005(4).
- Işıksel, C. (1934). Erişim adresi <https://isteaturk.com/Kronolojik/Tarih/1934/11/1/Ankara-Kizilay-Meydanindaki-Guven-Anitinin-acilisina-TBMM-donusu-katilmasi-01111934-2>
- Koç Üniversitesi, (2024). Suna Kıraç Kütüphanesi, Ankara’nın Harita Rehberi: Kenti Planlamak, Erişim adresi <https://libguides.ku.edu.tr/c.php?g=653431&p=4587297>
- Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulaması, Denetimi ve Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmelik. (2005, 26 07). Resmi Gazete (Sayı: 25887). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050726-5.htm>
- Koruma Amaçlı İmar Planları Teknik Şartnamesi. Erişim adresi: <https://teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/21641,koruma-amacli-imar-plani-teknik-sartnamesi.doc?0>
- Korunan Alanlarda Yapılacak İmar Planı Teklifi Usul ve Esaslarına Dair Genelge. (2017, 03 01). Erişim adresi: <https://tvk.csb.gov.tr/genelgeler-i-383>

- Korunan Alanlarda Yapılacak Planlara Dair Yönetmelik. (2012, 23 03). Resmi Gazete (Sayı: 28242). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120323-20.htm>
- Korunan Alanların Tespit Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik. (2012, 19 07). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/07/20120719-3.htm>
- Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu. (1983, 23 07). Resmi Gazete (Sayı: 18113). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18113.pdf>
- Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun Doğal (Tabii) Sitler, Koruma Ve Kullanma Koşulları ile İlgili 728 sayılı İlke Kararı. (2007 19 06). Erişim adresi: <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-298670/728-nolu-ilke-karari---kultur-ve-tabiat-varliklarini-koruma-yuksekkurulunun-dogal-tabii-sitler-koruma-ve-kullanma-kosullari-ile-ilgili-ilke-karari740-sayili-ilke-karari-ile-degismistir.html>
- Makroform. (2013). Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Erişim adresi <https://www.ankara.bel.tr/files/3113/4726/6297/3-makroform.pdf>
- Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği. (2014, 14 06). Resmi Gazete (Sayı: 29030). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/06/20140614-2.htm>
- Plan Araştırma ve Açıklama Raporu. (2018). Güvenpark I. Derece Doğal Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Araştırma ve Açıklama Raporu, UTTA Planlama Projelendirme Danışmanlık Tic. Ltd. Şti., Ankara.
- Plan Açıklama Raporu. (2020). Güvenpark Koruma Amaçlı İmar Planı Plan Açıklama Raporu, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı Kültür ve Tabiat Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Tabiat Varlıklarını Koruma Komisyonları Kuruluş ve Çalışma Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik. (2012, 18 10). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/10/20111018-5.htm>
- Yerli, Ö. ve Kaya, S. (2015). Tarihe Not Düşülmüş Bir Kent Parkı: Güvenpark, IV. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi - Bildiriler Kitabı I, Kütahya.
- Yolalan, N.S. ve Çelen Öztürk, A. (2021). Kolektif bellek mekânı olarak meydanların zihin haritaları üzerinden analizi: Ankara Kızılay Meydanı. Eksen Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dergisi, 2(2), İzmir.